

VEILEDNING I PRAKSIS

Fra utenforskap til håp: Veien tilbake til skole og arbeid

Trine* trodde aldri hun kunne mestre skolen igjen. Gjennom NAV-tiltaket Fullført har hun fått en ny sjanse. Veileder i Fullført Susanne Mathisen forteller hvordan tett oppfølging, trygge relasjoner og målrettet veiledning kan utgjøre forskjellen.

Publisert 13. februar 2025 , sist oppdatert: 13. februar 2025

Susanne Mathisen
veileder i Fullført, Karriere Nordland

I karriereveiledning står mennesket i sentrum, og veilederens rolle kan være avgjørende for å gi deltakere troen på egne evner. Fullført er et opplæringstiltak for unge voksne som har falt utenfor skole og arbeidsliv. Her får deltakerne muligheten til å fullføre videregående skole gjennom en kombinasjon av individuell oppfølging og fellesskap i trygge omgivelser. Trine*, som vi straks skal møte, er én av mange som har fått støtte til å oppdage sine egne ressurser.

Bli kjent med Trine

Trine er 24 år. Hun sliter med sosial angst, og er for det meste hjemme hos sine foreldre. Hun sluttet på skolen da hun var 17 år fordi hun ikke klarte det faglige. Hun har ADHD og dysleksi, og har alltid slitt med å følge med og forstå det som har blitt forklart på skolen. Mange lærere har sagt til henne at «dette kan bli vanskelig for deg» og «dette kommer du ikke til å klare». Disse utsagnene har Trine trodd på, og har veldig liten tro på seg selv når det kommer til skolearbeid. Hun har fått oppfølging fra NAV over en lengre periode, og nå har NAV-veileder foreslått Fullført.

Hva er Fullført?

Fullført er et opplæringstiltak i samarbeid mellom NAV Nordland, Nordland Fylkeskommune og Karriere Nordland. Det ble startet opp som et prosjekt tilbake i 2018 med lokasjon i Bodø, og er nå et integrert opplæringstiltak på flere lokasjoner.

På Fullført er det plass til inntil 15 deltakere, med åpent inntak gjennom hele året. Hovedmålet til deltakerne er å fullføre videregående skole via Nettskolen i Nordland. Karrieresenterets rolle er å være en administrator for deltakerne opp mot nettskolen, samt gi veiledning til deltakere som ønsker dette.

Min rolle som veileder i Fullført er å følge opp hver enkelt deltaker, kartlegge behov, hjelpe dem med å melde seg opp til fag i Nettskolen og gi dem verktøy de kan bruke i skolehverdagen og i livet generelt. Som veileder har jeg tett kontakt med deltakerne når de er på Karrieresenteret, og på digitale plattformer når de ikke er her. Jeg legger til rette for et trygt miljø for deltakerne å komme til slik at de når målet om å fullføre skolegangen og få livsmestring.

Mitt første møte med Trine

Trine møter opp alene på Karrieresenteret for en kartleggingssamtale med meg. I første omgang skal vi bli litt kjent, og Trine skal få høre mer om tiltaket og hvilke skoletilbud som finnes.

Jeg velger å møte henne ute i gangen for at hun skal føle seg sett, og ikke måtte stå alene på et ukjent sted for lenge. Jeg har allerede fått formidlet fra NAV at Trine synes skole kan være vanskelig, og at de derfor ønsker å gi henne en best mulig start.

I kartleggingssamtalen tar jeg ordet og ønsker Trine velkommen. Jeg er bevisst på å være rolig, åpen og lytte godt til hva Trine sier, og er bevisst både hennes og mitt eget kroppsspråk. Synes hun dette er vanskelig, eller virker det som det går greit?

Jeg bruker tid på å forklare grundig hva Fullført er, hva vi gjør der, og hvilke rammer vi har. Jeg spør henne også om tidligere skoleerfaringer og følelser rundt dette, samt mer personlige spørsmål som helse og andre typer utfordringer Trine har. Jeg understreker at det er helt opp til henne selv hva hun ønsker å dele med meg.

Hvem er deltakerne?

De som kommer til Fullført, er voksne mellom 19 og 29 år som har det til felles at de ikke har fullført videregående skole. Flere står i tillegg utenfor arbeidslivet. Grunnene til at de har falt ut av skoleløpet, er mange og sammensatte, men fellestrekk som går igjen, er skolevegring, utfordringer med mental og fysisk helse, lav tro på seg selv og uheldige opplevelser på skolen som førte til at de "ga opp".

Å bli tatt imot i gruppa

Etter at Trine får presentert hvilke alternativer som finnes, synes hun ikke det er spesielt vanskelig å velge skoleløp. Hun har allerede en klar formening om hva hun ønsker, og blir glad da hun får høre at det vil være mulig å få til.

Vi diskuterer også hvordan vi kan introdusere henne for resten av gruppa, og hvor aktivt deltagende hun skal være fra start. Jeg vet at det kan være skummelt å komme inn i en ny gruppe med mennesker, og Trine er nervøs for om det er noen andre hun kjenner til fra før på

tiltaket. På en liten plass kan det være ekstra sårbart å føle at man er den som faller utenfor og er annerledes.

En uke på Fullført

Alle deltakerne møtes på Karrieresenteret to ganger i uka, med en felleslunsj per uke. Vi pleier å starte med en runde rundt bordet der deltakerne kan fortelle om hvilke fag de jobber med, prøver og innleveringer og ellers ting som opptar dem. For meg som veileder er dette en god mulighet til å merke om noen trenger en ekstra prat i løpet av dagen, eller om det er noe eller noen jeg skal være ekstra oppmerksom på fremover. Deltakerne får dele akkurat så mye som de selv er komfortable med.

Deltakerne har sitt individuelle skoleløp via Nettskolen i Nordland, med lærere som følger dem opp faglig. Min rolle er å ivareta alt "det andre", med fokus på å fullføre videregående skole. Hva trenger den enkelte deltaker for å kunne mestre hverdagen, og aller helst klare å stå løpet ut?

I samlingene går vi også gjennom en rekke fellestemaer som studieteknikk, stressmestring, livsmestring og eksamensforberedelse. Som veileder er dette noe jeg er vant til å snakke om, og jeg har flere ulike typer verktøy jeg presenterer. Det viktigste er at den enkelte deltaker finner noe som fungerer for nettopp seg.

Oppdager egne ressurser

Trine møter opp flere dager i uka enn Fullført krever, fordi hun konsentrerer seg så godt når hun er hos oss. Akkurat nå jobber hun med programfagene i helse og oppvekst, og har som mål å kunne bli barne- og ungdomsarbeider. Hun har i tillegg matematikk, som hun synes er vanskelig. Hun deltar aktivt på matematikkursene på Fullført, og synes det er godt å samarbeide med de andre i gruppen. Etter de første prøvene i matematikk har hun forstått at hun faktisk klarer det, noe som er stikk i strid med tilbakemeldinger hun har fått fra tidligere. Hun kjenner mestring, og motivasjonen stiger når hun ser hva hun får til. Hun blir overrasket over hvor mye hun faktisk klarer når hun føler seg trygg.

I gruppen har de jobbet mye med å finne sine egne ressurser, og Trine innser at hun har mye mer inni seg enn hun hadde trodd. Hun har egenskaper hun ikke hadde tenkt at hun har, og at de andre i gruppen har gitt henne tilbakemeldinger på hvem hun er for dem: Hun er modig, tar bevisste valg og er en støttespiller, motivator, god venn, humørspreder og mye mer. Dette er med på å gi henne selvtilitt nå som hun snart skal være lærling i barnehage og få bruke det hun har lært i praksis.

Å være den ene

Å skape gode relasjoner til deltakerne er veldig viktig for å kunne samarbeide godt, skape mestring, motivere og sette mål sammen.

Utrygge og ustabile relasjoner i oppvekst og voksenliv har dessverre vært en realitet for flere av deltakerne. Dette gjør at jeg som veileder er veldig bevisst på å vise at jeg kan være en de kan

stole på, og at jeg ikke er en person som forsvinner hvis noen dager er mer utfordrende enn andre. Min viktigste jobb er å være en støtte i form av uformelle samtaler, veiledning, identifisere behov og være en som lytter og ikke gir opp – rett og slett for noen av deltakerne være "den ene" trygge relasjonen som fortsetter å stå på sidelinjen og heie selv om livene deres er utfordrende.

For mange av deltakerne tar det tid før de klarer å få en god nok relasjon til at man kan prate fritt, tørre å be om støtten de trenger, og stole nok på en ny person slik at de vite at «denne personen er her for meg». Her må jeg være tålmodig.

Resultater

Som veileder i Fullført reflekterer jeg ofte over hva som bidrar til at deltakerne opplever mestring og fremgang. Erfaringen viser at det som fungerer for én deltaker, ikke nødvendigvis fungerer for en annen. Men det å skape et støttende miljø der deltakerne føler seg sett og hørt, er nok mye av oppskriften.

Mange peker på små, men betydningsfulle faktorer, som en oppmuntrende kommentar fra en lærer eller tryggheten i å kunne dele utfordringer med en karriereveileder. For noen er jeg en «mellommann» som gjør kontakten med skolen mindre skremmende, mens for andre er det tilbakemeldingene fra gruppa som gir motivasjon til å stå løpet ut.

Siste spurt

Trine er i ferd med å fullføre videregående skole, og ser lyst på fremtiden. Gjennom tiden på Fullført har hun ikke bare oppnådd faglig kompetanse, men også utviklet en sterkere tro på seg selv og egne evner. Hun har opplevd mestring i fag hun tidligere fryktet, og har oppdaget ressurser i seg selv som hun ikke visste at hun hadde. Relasjonene hun har bygget, både med meg som karriereveileder og de andre deltakerne, har gitt henne støtte og motivasjon til å stå løpet ut.

Med økt selvtillit og konkrete planer for fremtiden er Trine nå klar til å ta fatt på lærlingetiden som barne- og ungdomsarbeider – en drøm hun ikke trodde var mulig før hun startet på Fullført.

*Trine er anonymisert.

Gjesteredaktør Cathrine Holje, karriereveileder ved Karriere Oslo, bearbeider og redigerer tekstene i Veiledning i praksis.

På Fullført er det plass til inntil 15 deltakere, med åpent inntak gjennom hele året. Hovedmålet til deltakerne er å fullføre videregående skole via Nettskolen i Nordland. Foto: Privat

En helseressurs

I Fullført er det en helseressurs som besøker tiltaket jevnlig, og som har fremlegg av temaer som angst, depresjon, ernæring, stress, mindfulness med mer.

Helseressursen er også tilgjengelig for deltakere som trenger en lavterskelsamtale om noe som opptar dem.

Direktoratet for
høyere utdanning
og kompetanse